

показники: вологість газу (Y_{10}), що визначається з балансу вологи в реакційній апаратурі; теплотворна спроможність (Y_{11}) і густина газу (Y_{12}) - складом.

У результаті проведених досліджень встановлено, що при збільшенні витрати повітря в складі дуття на газифікацію в результаті інтенсифікації вуглецю із киснем, що протікають із великою швидкістю, відбувається звуження області займання і теплотворної спроможності одержуваного газу.

Це відбувається тому, що в одержуваному генераторному газі зростає вміст метану (CH_4), збільшується кількість діоксиду вуглецю (CO_2), а також зростає вміст азотистого оксиду (NO), зростає вміст азотистого оксиду (NO_2), зростає вміст азотистого оксиду (NO), зростає вміст азотистого оксиду (NO_2). Вихід газу при цьому достатньо високий, проте його склад характеризується значним вмістом N_2 і CO_2 .

Збільшення в дутті витрати пари тягне за собою розширення області займання генераторного газу внаслідок підвищення верхньої КМП по відношенню до генераторного газу відбувається зниження вмісту CH_4 , а також CO_2 і H_2 (H_2) у результаті зниження ступеня конверсії водяної пари, що інтенсифікують ендотермічні реакції. У той же час вміст CO в генераторному газі зростає, тому що він є продуктом менш ендотермічної реакції.

Підвищення температури процесу в реакційній зоні інтенсифікує реакції вуглецю (C) з водяною парою (H_2O) і CO_2 . У результаті в газі зростає вміст CO_2 і H_2 при одночасному збільшенні частки CO і H_2O . Через те, що теплотворна спроможність оксиду вуглецю вища ніж водню, одержуваного генераторний газ теж має більш високу теплотворну спроможність. У зв'язку з цим, це є одним із чинників, що знижують питомий вихід газу.

Результати виконаних досліджень дозволяють рекомендувати підвищити температуру в реакційній зоні на рівні $900^\circ C$. При цьому досягається максимальний ступінь конверсії C , а також забезпечуються достатньо високі ступінь конверсії H_2O і теплотворна спроможність одержуваного генераторного газу, при невеликій області займання.

Збільшення тривалості перебування матеріалу в реакційній зоні позитивно позначається на виході і властивостях одержуваних продуктів. Збільшується ступінь конверсії C і H_2O , підвищується вихід і теплотворна спроможність газу, зростає вміст в ньому цільових компонентів - CO і H_2 .

Проте, збільшення тривалості перебування матеріалу в реакційній зоні тягне за собою значне розширення області займання одержуваного газу.

Для одержання генераторного газу з мінімальною областю займання задовільними технологічними та експлуатаційними властивостями вивчали отримані нами функції відклику від чинників, що варіюються в межах знаходження максимального або мінімального їхнього значення в інтервалі $0 \leq x_i \leq 1$. Для розв'язання даної оптимізаційної задачі використовували метод прямого перебору і пакет прикладних програм "Microsoft Excel".

Таким чином, у результаті даного дослідження отримані такі результати значення основних технологічних параметрів процесу пароповітряної газифікації вугілля [7]:

- витрата повітря на дуття при газифікації $3020 \text{ м}^3/\text{т}$ вугілля;
- витрата пари на дуття при газифікації - $680 \text{ кг}/\text{т}$ вугілля;
- температура в реакційній зоні при одержанні газу:
  - для наступного енергетичного використання - $800^\circ C$;
  - для використання в хімічному синтезі - $1000^\circ C$;
- час перебування матеріалу в реакційній зоні - 50 хв .